

Оксана ЗАХАРЧУК

музикознавець

МУЗИЧНИЙ ДАР ШЕВЧЕНКА

***Анотація.** Розкривається майже невідома, але важлива грань таланту українського генія Тараса Шевченка — його музичне обдарування. Акцентується на вокальних здібностях поета (тенор), на його фольклористичній діяльності, музикознавчому хисті та композиторських інтенціях (створював мелодії на власні вірші). Розглядається тісний зв'язок поетичного доробку митця з українською народною творчістю, зокрема з кобзарським мистецтвом, а також аналізуються музичні інтерпретації Шевченкової поезії.*

***Ключові слова:** музичний талант, співак, музичний критик, кобзарське мистецтво, народна творчість, музична інтерпретація поезії.*

Тарас Григорович Шевченко — пророк, філософ-мислитель, геніальний поет, художник, академік графіки, музикант, фольклорист-етнограф, археолог, історик, глибоко ерудований мистецтвознавець. Мистецька постать Т. Шевченка в усій своїй багатогранності є монолітна, цільна, з нерозривною єдністю творчого мислення. Різні види художньої діяльності митця становлять органічне ціле, взаємно розвиваючи, доповнюючи та пояснюючи один одного [1, 33].

Геній Шевченка яскраво світиться трьома рівноцінними гранями таланту — поезія, живопис, музика. Полум'яне слово Шевченка-поета спонукає до національного самоусвідомлення та самоствердження в єдиній соборній, незалежній українській державі. “Обніміться ж, брати мої, / Молю вас, благаю!” [2, 202] — і сьогодні звучить надзвичайно актуально. Політичне та естетичне кредо Т. Шевченка полягає в духовному єднанні поета і народу. Саме Т. Шевченко розвинув українську народну мову і своєю творчістю утвердив її як національну літературну мову. Поетичне слово стало вагомим чинником пробудження національної свідомості української нації. Унікальна творчість Т. Шевченка завершила процес становлення нової української літератури як важливої складової мистецьких над-

бань у загальносвітовій скарбниці духовних цінностей. А наступні покоління письменників постійно будуть черпати нахнення і насагу в творчості українського генія.

Шевченко як маляр був таким самим “апостолом правди” і не ухилявся від високої ідеї любові до людськості. Він завжди гаряче повстає проти будь-якого гніту людського духу, кличе до любові до всіх слабких, пригнічених, і вони однаково знаходять у ньому свого оборонця. Т. Шевченко здобув академічну освіту в Петербурзькій академії художеств у Карла Брюллова. Шевченко-художник працював у галузі станкового живопису, графіки, монументально-декоративного розпису та скульптури, досконало володів технікою акварелі, олії, офорта, рисунка олівцем і пером. Він є автором понад тисячі творів образотворчого мистецтва (не збереглося понад 165 творів). 1860 р. за офорти з картин К. Брюллова та автопортрети Шевченко отримує звання академіка гравюри. Його малярські роботи відзначаються психологічною глибиною та віртуозністю штриха. Своєрідною за сюжетом, композиційною будовою та ідейним наповненням є картина “Катерина” (1842 р.). У ній, подібно до народних картин, кожен елемент зображення є певним символом: дівчина є втіленням України, а дуб символізує її велич і красу. Як художник, аквареліст, графік і живописець Т. Шевченко стоїть на рівні світового образотворчого мистецтва.

Щодо музичного обдарування Т. Шевченка необхідно відзначити, що музикальність є визначальною рисою менталітету українців. Видатний російський композитор П. Чайковський, дід якого мав прізвище Чайка і був козацького роду, зазначав: “Бувають щасливо обдаровані природи і бувають так само щасливо обдаровані народи. Я бачив такий народ, народ-музикант — це українці” [3, 3]. Мабуть не знайдеться такого українця, який би не любив співати. Співав і наш Великий Тарас протягом усього свого життя. У народній пісні він знаходив розраду, вітху і задоволення. Поет згадує своє сирітське безрадінне дитинство у вірші “А. О. Козачковському”: “Та сам собі у бур’яні, / Щоб не почув хто, не побачив, / Виспіваю, було, та плачу...” [2, 282].

Палку любов до народної пісні прищепили йому мати, яка співала коліскові, дід — історичні пісні (про Коліївщину), батько — чумацькі, сестра Катерина — ліричні [4, 145]. За свідченнями сучасників, Т. Шевченко міг слухати співи годинами в якомусь вдячно молитовному настрої. Спів для Тараса був органічною потребою [5, 8]. П. Куліш згадував, що коли Т. Шевченко співав, усі навколо вмовкали й зачаровано слухали, дехто плакав, а він співав людям і собі на втіху. Т. Шевченко мав приємний тенор, співав серцем і був визнаний справжнім народним співцем України [6, 342]. Його улюбленою піснею була “Ой, зійди, зійди, зіронько та вечірняя”. Родич поета Варфоломій Шевченко згадував: “Я не знав людини, яка б любила наші пісні більше, ніж Тарас... Кожне слово в його пісні зливалось з таким чистим, щирим почуттям, що не знаю, чи зміг який-небудь артист-співак виконати краще, ніж Тарас!.. Ніби і зараз бачу, як при кінці пісні тремтить його голос і на довгі вуса котяться сльози з очей” [5, 29]. Високу оцінку Шевченкові-співаку дав відомий фольклорист М. Максимович: “...заслухувались ми співаючого Шевченка — цієї мистецької натури, що так багато відбилась у живопису, віршуванні, а найсильніше і найкраще в співі українських пісень” [4, 146]. Спів Тараса вражав щирістю, а його м’який, сповнений суму голос торкав найпотаємніші струни душі. Обдаровані композитори-аматори брати Яків та Федір Лизогуби — земляки та друзі Шевченка, згадували, що він співав приємним голосом з глибоким почуттям, проникливо.

Т. Шевченко знав дуже багато народних пісень. Ліричні пісні були співзвучні його вразливій, ніжній душі. До інших улюблених пісень поета належать “Та нема в світі гірш нікому”, “Тяжко-важко в світі жити”, “Ой, у степу могила”, “Та забілили сніги”, “Тече річка невеличка”.

Необхідно відзначити, що Т. Шевченко все життя також збирав і записував українські народні пісні, а деколи й сам створював мелодії до своїх віршів (пісня “Ой, повій, вітре, з Великого Лугу та розвій нашу тугу”). Поет записував тексти пісень, а щодо мелодій, то завдяки своїй природній музичній обдарованості швидко їх схоплював і засвоював напам’ять. Він

був одним з перших фольклористів, які зуміли побачити в народній пісні феномен української нації [7, 75].

Поетична спадщина Т. Шевченка виросла з української народної творчості, чарівливої народної пісні, а особливо — такого суто українського мистецького явища як українська дума [8, 159]. Поет захоплювався цим жанром українського народного героїчного епосу, що оспівував славні подвиги народу в його боротьбі за волю. У кобзарському мистецтві закладені характерні риси національної ментальності українців, що виявилися суголосними світоглядним настановам і виражали глибинну духовну сутність внутрішнього світу Т. Шевченка. Мужність, відвага, духовна сила завжди гнаних і переслідуваних народних співців-кобзарів, бандуристів та лірників у їх високій місії нести правду в народ спонукали Т. Шевченка стати на шлях служіння рідному українському народові. Шевченко добре розумів животворчий вплив художнього слова на людське серце. Поет пише: “Ну що б, здавалося, слова?! / Слова та голос — більш нічого! / А серце б’ється, ожива, / Як їх почує!.. / Знать, од Бога / І голос той і ті слова / Ідуть між люди” [2, 314]. Народні пісні й думи дають людині силу, запалюють оптимізмом, наповнюють позитивною енергією, впливають на емоційно-вольову сферу, тобто врівноважують її психологічний стан, виховують високі морально-етичні якості, лікують та очищають людську душу, кличуть до добра і любові. Кобзарське мистецтво репрезентує синтез обох видів мистецтва — слова і музики, що характеризується спільністю образно-емоційної сфери. Поетичне слово акумулювало в собі дуже сильний музичний чинник, на думку музикознавця М. Гордійчука, Тарас Шевченко — наймузикальніший поет у світовій літературі [9, 103].

Уже сучасники, зокрема, П. Куліш, визнавали Т. Шевченка потрійним поетом — слова, пензля і співу. Символічним є той факт, що першу свою збірку поезій Т. Шевченко називає “Кобзар”. Це свідчить про органічну єдність поетичного та музичного чинників у його художньому слові.

Особливий музикальності Шевченкового слова сприяють також певні лінгвістичні характеристики української мови, а

саме — її акцентуація. Мовознавці відзначають гнучку рухливість акцентів і плавні сполучення звуків в українській мові на відміну від латинської, польської та німецької. Учені дослідили, що акцент в українській мові залежить не від градації сили голосу, а від звуковисотної його позиції, має схильність більше до тонічності, ніж до динамічності.

Нікому до Т. Шевченка і після нього не вдавалося так щиро, палко й повно передати почуття народу, його волелюбний дух, мрійливу душу та сподівання на кращу долю. Про глибокий органічний зв'язок поезії Т. Шевченка з українською народною творчістю свідчить той факт, що назва “Кобзар”, дана лише невеликій ранній збірці творів, перейшла на весь поетичний доробок митця. Особливо припали до душі поета думи у виконанні славного бандуриста Остапа Вересая. Із вдячності за високе кобзарське мистецтво Т. Шевченко передає йому свій “Кобзар” з дарчим написом, а також гроші. Цікаво відзначити, що окремі свої поезії Т. Шевченко підписував ім'ям “Кобзар Дармограй” [10, 151].

Підтримуючи пісенно-епічну концепцію історії України, Т. Шевченко закликає українських письменників та істориків прислухатися до живих звуків: “Прочитайте ви думи, пісні, послухайте, як вони співають, як вони говорять меж собою...” [5, 12].

Шевченко не уявляв собі життя без пісні. Коли малював картину, завжди тихенько наспівував народні пісні, чаруючи друзів і свого учителя “великого Брюллова”, як він сам називав Карла Брюллова. У спогадах самого Т. Шевченка читаємо, що під час роздумів про майбутню картину “хто його зна — відкіль несеться, несеться пісня, складаються вірші, дивись, уже і забув, про що думав, а мерщій запишеш те, що навялось” [5, 12].

У період заслання українська пісня була для Шевченка розрадою для стражденної душі. Навіть лірична поезія цього періоду створена у жанрі народної пісні (“Зацвіла в долині”, “Якби мені черевики”...). А в поезії “І знов мені не привезла” (1848 р.) Тарас пише: “Та розважу своє горе, / Та Україну згадаю, / Та пісеньку заспіваю” [2, 360].

Народні пісні стимулювали також художньо-образну сферу

поетичної спадщини Т. Шевченка, а їхня яскраво виражена мелодійність і наспівність перейшли і в поетичне слово. Поет майстерно поєднав народну ритміку з класичною. Він розробив нову форму ритмічної організації вірша на основі народної пісенної традиції та силабо-тонічного віршування (так званий “Шевченковий вірш”).

Питання зближення Шевченкових поетичних побудов з музичними розглядала О. Цалай-Якименко. Вона, зокрема, відзначала багатоплановість узгодження синтаксичних і мелодичних структур: “Так, на рівні віршових складів (“силаб”) це музичні “такти”, тоді як “синтаксичним стопам” — силабічним групам вірша — відповідають музичні “такти вищого порядку”; на рівні цілісних “віршових рядків” функціонують “музичні речення”, а “двовіршам”, що поєднуються “римами”, відповідає “музичний період” з двох “музичних речень”, об’єднаних “кадансами”... Ритміко-синтаксичне членування віршового тексту — це прямі аналоги до поширених у музиці прийомів структурного розвитку — “дроблення”, “підсумовування”, “подвійного підсумовування” як типів “масштабно-тематичних перетворень” [11, 23].

Загадкові ритмо-мотиви Шевченкового експресивного вірша жодним хитромудрим теоретичним поясненням філологів не піддаються. А насправді це є так звані “розкритий” та “заокруглений”, суто музикальні ритмо-мотиви. Корифей західноукраїнської професійної музики С. Людкевич відзначав: “Поезія Шевченка співна, ... повна логічної простоти і симетрії, мелодійних повторень, рефренів, відзвуків — за всіма психологічними правилами врізується в пам’ять, ... бо промощує собі дорогу до людського організму не лиш очима, т.є. діланням поетичних образів і красок на уяву, але й слухом, т.є. впливом ритмічно модульованих звуків ... його поезії надаються, таки — просяться до співу, до покладення на музику” [12, 236]. Народні пісні, які згадує Т. Шевченко у своїх поезіях, є часткою духу самого поета, його внутрішнього світу.

Т. Шевченко добре орієнтувався в класичній музиці, досконало знав сучасне музичне мистецтво, тонко відчував його естетичну вартість, фахово орієнтувався у виконавській май-

стерності співаків та інструменталістів. Поет використовував таку музичну термінологію, яка свідчить про глибоку обізнаність з музикою (тема, варіації, соната, каватина, дует, квінтет, увертюра, ораторія, серенада, лад), сам грав на кобзі та бандурі й дуже любив задушевний м'який тембр віолончелі. Герой його повісті “Музикант” зазначає, що тільки одна людська душа може так плакати і радіти, як співає і плаче цей чудовий інструмент [5, 31].

Т. Шевченко був інтелігентною людиною, спілкувався з видатними вченими, літераторами, музикантами, часто відвідував концерти, вистави [13, 35]. Численні музичні враження перлами розсипані в його творчому доробку. Зокрема, у повісті “Музикант” згадується відомий німецький віолончеліст і композитор Б. Ромберга (1767-1841), а також знамениті бельгійські музиканти — скрипаль і композитор А. В'єтан (1820-1881) та віолончеліст і композитор А. Ф. Серве (1807-1866), які гастролювали в Петербурзі 1860 р. Надзвичайно символічно, що головний герой цієї повісті — скрипаль Тарас — має багато спільних рис із самим Т. Шевченком. Спостереження над музичними шедеврами композиторів Дж. Россіні, В. Белліні, Ф. Шуберт, Ф. Мендельсон, К. Вебер, Дж. Верді, Ф. Ліст та ін. поет записував у щоденнику. Вони свідчать про тонкий художній смак і надзвичайно чутливу душу Т. Шевченка. Відомі його вислови: “Божеественний Гайдн!”, “Великий Бетговен”, “Моцарт — чарівник”, а прослухавши оперу М. Глінки “Іван Сусанін”, промовляє: “Геніальний твір! Безсмертний Глінка!”. І це тоді, коли офіційна думка столичної аристократії охрестила музику опери “кучерською” [14, 182]. Улюбленим композитором поета був Ф. Шопен, захоплення музикою якого було невинуватим. Вона приваблювала щирістю ліричного висловлення, яскравою мелодійністю польської народної інтонації та щемливою тугою за батьківщиною.

Серед різноманітних творчих контактів Т. Шевченка особливе зацікавлення викликає багатолітня дружба із знаменитим українським співаком (бас) і композитором С. Гулаком-Артемовським. Одну із своїх пісень “Стоїть явір над водою” композитор присвячує поетові. Гулак-Артемовський був одним

з небагатьох близьких Шевченкові людей, який не відщурився від нього в роки заслання. Зберігся лист поета, надісланий з далекої неволі, у якому Т. Шевченко пише: “Благородніший ти з людей, брате-друже, мій єдиний Семене!... Ну скажи по правді, — чи є де така великая душа на світі, окромя твоєї благородної душі, щоб згадала мене в далекій неволі та ще й 15 карбованців дала?... Благодарю тебе всім серцем і всім помисленням моїм” [15, 330].

З музичних знайомств Т. Шевченка необхідно відзначити і згаданих братів Якова та Федора Лизогубів. Вони були щирими патріотами України і так само, як і Гулак-Артемовський, не покинули свого друга в неволі й постійно допомагали йому матеріально.

Отже, спілкування Т. Шевченка з музикантами свого часу сприяло розширенню музичного світогляду поета. Він був дуже чутливим, тонким музикантом-інтерпретатором, вдумливим музикантом-критиком, музикантом-мислителем.

Що саме приваблює композиторів у поетичному всесвіті Т. Шевченка? Поряд з глибиною ідейного наповнення, визначальною тут є музикальність Шевченкового слова, що зумовлена унікальністю мистецького обдарування Тараса Григоровича. Наспівність, мелодійність поезії Т. Шевченка дала поштовх до написання численних музичних композицій майже всім українським композиторам. Найбільшу кількість творів на слова Т. Шевченка написав М. Лисенко. Загальноновизнано, що його твори за Шевченковою поезією стали найдосконалішими зразками синтезу музичних і поетичних образів. Для М. Лисенка Шевченкова муза була близькою, бо про своє життєве кредо митець так висловився в одному з листів до Ф. Колесси: “Не моє особисте “я” мені любе в моїх роботах, бо я освічений собі чоловік і перенятий глибоко ідеєю добра до моєї Вітчизни, роблю й працюю на користь їй. Під цим стягом тільки й повинно ходити й ділати...” [16, 267].

Музикою до “Заповіту” Шевченка Лисенко розпочав унікальний у світовій музиці цикл вокальних творів на слова одного поета — “Музика до “Кобзаря” Т. Шевченка”. До нього ввійшли композиції (приблизно 100), які відрізняють-

ся за жанровими ознаками пісні, дуети, тріо, квартети, хорів поеми, кантати. У п'ятичастинній кантаті “Радуйся, ниво непополитая!” слідом за Т. Шевченком М. Лисенко висловлює тверду впевненість у тому, що настане час, коли “Незрячі прозрять... / Німим отверзуться уста, / Прорветься слово, як вода, / І дебр — пустеля непоплита, / Зцілющою водою вмита, / Прокинеться” [2, 448]. Прекрасна і виразна музика кантати М. Лисенка логічно розвиває і посилює поетичні образи. Так інтерпретувати слово геніального Кобзаря міг талановитий композитор, який був вірним сином свого народу й безмежно любив Україну. Власне творчість Т. Шевченка стала тим джерелом, з якого бере початок формування національно визначеного обличчя української професійної музики у творчості основоположника української композиторської школи Миколи Лисенка [17, 112].

Кантата-симфонія “Кавказ” С. Людкевича є монументальним, натхненним твором. Полум'яне поетове слово в музиці звучить як непереможна пісня-гімн: “Борітеся — поборете: / Вам Бог помагає; / За вас сила, за вас воля, / І правда святая!” [2, 195].

Одним з перших друкованих музичних творів на текст Т. Шевченка є солоспів “Сирота” (“Нащо мені чорні брови”), автором якого став друг поета М. Маркевич (1847 р.). Першою оперою на Шевченкові твори є “Катерина” М. Аркаса (1891 р.), а першим балетом є “Лілея” К. Данькевича (1939 р.) [18, 43].

Пророче слово Т. Шевченка є невичерпним джерелом натхнення для багатьох поколінь українських композиторів. Його значення для розвитку української музики важко переоцінити. Два корифеї української професійної музики — М. Лисенко і С. Людкевич стверджували, що мудре, відважне, сильне, вольове, полум'яне слово Т. Шевченка та його страдницьке життя зробили їх українцями й мали вирішальне значення в тому, що вони стали на важкий, але почесний шлях служіння рідному народові [19, 224]. С. Людкевич писав, що коли б не поезія Т. Шевченка, то він, мабуть, узагалі не став би композитором, а М. Лисенко — дворянин, син пол-

тавського поміщика, власника кріпацьких “душ”, схилив свою голову в побожному поклоні перед сином кріпака та беззастережно віддав його могутньому слову свою співучу душу митця. Отже, без Т. Шевченка не було б у нас ні М. Лисенка, ні С. Людкевича, а з ними — української національної професійної музичної школи.

Феноментальна постать Т. Шевченка з’явилася в критичний момент розвитку української нації. Усе рухалося до загибелі. Поет писав: “...Заснула Вкраїна, / Бур’яном укрилась, цвілію зацвіла, / В калюжі, в болоті серце прогноїла / І в ду-пло холодне гадюк напустила, / А дітям надію в степу оддала” [2, 128].

І в цей час Господь нам посилає Великого Тараса, щоб український народ заговорив своєю рідною, наймилозвучнішою мовою у світі. А без мови немає народу. Т. Шевченко став духовним проводирем української нації. Його могутній голос розбудив в українців почуття національної гідності та вказав шляхи подальшого історичного розвитку — до створення власної, незалежної, соборної держави. У цьому й полягає велична місія Т. Шевченка, яку Бог йому визначив. Народна інтуїція щодо унікальності постаті підказала українцям те, що до нашого Кобзаря люди часто зверталися: “Батьку, Тарасе!”. Такого всенародного визнання не заслужили ні В. Шекспір, ні О. Пушкін.

Жертовне служіння рідному українському народові, єдиній високій і благородній ідеї злагоди, добра, любові до ближнього — у цьому проявляється месіанство Тараса Шевченка. Як сказав професор І. Огієнко, а згодом митрополит Іларіон, “хто служить народові, той служить Богові”. Господь сподобив Т. Шевченка бути мучеником за український народ, і ми переконані, що прийде час, і нашого Великого Тараса Церква канонізує як святого. Його глибока віра в Бога гідна наслідування. У листі до рідного брата Микити від 15 листопада 1839 р. Т. Шевченко писав: “Живу, учусь, нікому не клянусь і нікого не боюсь, окрім Бога — велике щастя бути вольним чоловіком...” [20, 11].

Дуже актуально звучать сьогодні пророчі поетові рядки:

“Свою Україну любіть, / Любіть її... Во время люте, / В останню тяжкую минуту / За неї Господа моліть!”. З появою Тараса Шевченка настала ера українськості, і вона не минеться, бо: “Жива / Душа поетова святая, / Жива в святых своїх речах; / І ми, читая, оживаєм / І чуєм Бога в небесах” [2, 406].

1. *Тарахан-Береза З.П.* Шевченко — поет і художник (до проблеми єдності образного мислення) / відп. ред. Є. П. Кирилюк. — К. : Наук. думка, 1985. — 185 с. 2. *Шевченко Т.* Кобзар / упор., коментарі та післяслово М. Зубкова. — Харків : ВД “Школа”, 2014. — 576 с. 3. *Бенч-Шокало О.* Український хорівий спів : навчальний посібник / ред. О. Шокало. — К. : Ред. журн. “Український світ”, 2002. — 440 с. 4. *Синкевич Н.* Тарас Шевченко і українська народна пісня // Там само. — С. 145-149. 5. *Михаць М.* Музика в житті і творчості Тараса Шевченка // Шевченко і музика. Матеріали наукових читань, присвячених 191-й річниці від дня народження Тараса Шевченка. 9-10 березня 2005 р. / ред.-упор. П. Гушоватий, О. Яцків. — Дрогобич : Коло, 2005. — С. 5-34. 6. *Грінченко М.О.* Шевченко і музика. Вибране. — К. : Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1959. — С. 304-380. 7. *Ваврик О.* Кобзарські школи в Україні. — Тернопіль : Збруч, 2006. — 221 с. 8. *Пінчак С.* Вплив народних пісень та дум на формування ідейно-естетичних поглядів Т. Шевченка // Там само. — С. 159-165. 9. *Гордійчук М.* Шевченко і російська музика // Гордійчук М. На музичних дорогах. Статті та рецензії / ред. Л. Мокрицька. — К. : Музична Україна, 1973. — С. 102-111. 10. *Шевченко Т.* Щоденник / перекл. з рос. О. Кониського; передмова та переклад поезії В. Шевчука. — К. : Школа, 2003. — 272 с. (Шкільна хрестоматія). 11. *Цалай-Якименко О.* Музичні принципи ритмоформотворення у силабічному вірші Тараса Шевченка // Записки НТШ. — Т. ССXLVII: Праці Музикознавчої комісії. — Львів: НТШ, 2004. — С. 20-49. 12. *Людкевич С.* Про основу і значення співності в поезії Тараса Шевченка // Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи / упор., ред., переклади, вступна ст. і примітки З. Штундер. — Львів : Вид-во М. Коць, 1999. — Т. 1. — С. 218-237. 13. *Кияновська Л.* Шевченко і світова музична культура // Шевченко і музика. Матеріали наукових читань, присвячених 191-й річниці від дня народження Тараса Шевченка. 9-10 березня 2005 р. / ред.-упор. П. Гушоватий, О. Яцків. — Дрогобич : Коло, 2005. — С. 35-40. 14. *Якубьяк В.* Музикальність Шевченка // Тези доповідей VI-ої звітної наукової конференції інституту: Секція історичних, філологічних наук і музикознавства. 29 – 30 вересня 1964 р. — Дрогобич, 1964. — С. 180-182. — (Дрогобицький держ. пед. інститут ім. І. Франка). 15. *Шевченко Т. Г.* Лист до С.С. Гулака-Артемівського від 30 червня 1856

р. // Твори. — К. : Дніпро, 1971. — Т. 5. — С. 330. **16.** Лисенко М.В. Листи / упоряд. О. Лисенко, заг. ред. Л. Кауфман. — К.: Мистецтво, 1964. — 533 с. **17.** Козаренко О. Вплив поезиї Тараса Шевченка на формування творчого методу Миколи Лисенка // Записки НТШ. — Т. ССXXXII: Праці Музикознавчої комісії. — Львів, 1996. — С. 112-124. **18.** Човрій С. Тарас Шевченко і українська музична культура // Шевченко і музика. Матеріали наукових читань, присвячених 191-й річниці від дня народження Тараса Шевченка. 9-10 березня 2005 р. / ред.-упор. П. Гушоватий, О. Яцків. — Дрогобич : Коло, 2005. — С. 41-44. **19.** Якуб'як Я. Микола Лисенко і Станіслав Людкевич: Монографія. — Львів : НТШ, 2003. — 264 с. **20.** Шевченко Т. Зібрання творів у 6 т.: Т. VI. Листи. Дарчі та власницькі написи. Документи, складені Т. Шевченком або за його участю / ред. В.С. Бородін. — К. : Наук. думка, 2003. — 631 с.

Annotation

Oksana Zakharchuk. Musical talent of Shevchenko. This article deals with almost unknown but very significant facet of the Ukrainian genius Taras Shevchenko's talent — his musical talent. Attention is focused on the poet's vocal abilities (tenor), his folkloristic activities, musicological talent and composer's intentions (he created songs using his own poetry as lyrics). A close relationship of the artist's poetic works with Ukrainian folk art, including the Cobzar art, and musical interpretations of Shevchenko's poetry are considered.

Keywords: Shevchenko, musical talent, singer, music critic, Cobzar art, Ukrainian folk song, duma, musical interpretation of poetry, Lysenko, Lyudkevych.

Аннотация

Оксана Захарчук. Музыкальный дар Шевченко. Раскрывается почти неизвестная, но важная грань таланта украинского гения Тараса Шевченко — его музыкальная одарённость. Акцентируется на вокальном таланте поэта (тенор), на его фольклористской деятельности, музыковедческом таланте и композиторских пробах (сочинял мелодии на свои стихи). Рассматривается тесная связь поэтического наследия автора с украинским народным творчеством, особенно кобзарским искусством, а также анализируются музыкальные интерпретации поэзии Шевченко.

Ключевые слова: музыкальный талант, певец, музыкальный критик, кобзарское искусство, народное творчество, музыкальная интерпретация поэзии.